

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására »Fejérmegyei Napló« cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesleljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:
BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: Rotter Iszák és Weisz Herman tőzsdéjében.

Viszonosság — vámközösség.

A kiegyezést vagyis a 67-es közjogi állapot szükségesnek tartjuk, mert még ez idő szerint is nagy hatalmi állásunk biztosítására szolgál, jogosnak pedig azért, mert törvényben gyökerezik. Gyönyörű idea a független haza gondolata, de ha tisztában vagyunk azzal, hogy a mai osztrák-magyar monarchia nem két koronának véletlen találkozása, nem csupán az örökös rendnek véletlen szüleménye, hanem történelmi, geográfiai kényszer s e kényszer alapján a magyar politika szükségképeni folyamánya: akkor tisztában kell lennünk azzal is, hogy ez idő szerint a közjogi alapnak megváltoztatását célzó gyenge parlamenti törekvések eredményre nem vezethetnek. Az osztrák-magyar monarchiából Magyarországot központi fekvése, történelmi szereplése, területe, munkásságának önállósága s jelentékenysége s politikai sulya határozottan kiemelik. Amde soha sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy oly területek és történelmi-politikai individualitások vannak körülöttünk, a melyek egyensúlyukat a Magyarországgal való kapcsolatban találták meg, mert kölcsönösen egymásra voltak utalva; a melyeket Magyarország vonzott a maga érdekébe erkölcsi és anyagi vonzerejének teljes hatalmával, mert csak ez által szerezhették s biztosították magának európai nagy hatalmi állást, másfelől pedig fajunk képességeinek kifejtésére, aspirációinak kielégítésére, történelmi hivatásának betöltésére szükséges. Szükséges ez még máig is, mert míg a szomszédos államok nem voltak elég erősek ahhoz, hogy fentartási bázisukat a teljes különválásban találják fel, addig elég erősek voltak ahhoz, hogy magukat asszimiláltatni ne engedjék s így minden egyéb kapcsolat közül éppen ez az erő biztosította individualitásuk fentartását. A szakítás csak rájuk nézve lehetne hátrányos, mert mi egyedül maradván, szomszédaink újabb kapcsolatot találnának más irányban.

Szükségesnek tartottam a fentiek előrebocsátását, nehogy a későbbiekben félre-magyaráztassam. Mert tagadhatlan, hogy e kölcsönös vonzódási folyamatba gyakran nyultak bele zavarólag idegen érdekkörök s még gyakrabban belső összekocczanások: amde azért minden ellentétes törekvés s minden külérőszak daczára a folyamat állandóan érvényesítette magát s igazolja, hogy ez alkalommal a gravitáció azon nagy természeti törvényeivel van dolgunk, melyek az erkölcsi s anyagi erőket egyaránt uralják s választalat huznak a szükséges és esetleges törekvések között. Tényekben gazdag históriánk ezt fényesen igazolja.

E történelmi szükség folyamánya a kiegyezési törvény, melyen alapszik a közünk és Ausztria között fennálló gazdasági viszonyosság is. Hogy ez ne csak a törvény szellemében, ne papíron betűkben, hanem tényekben is nyilvánuljon, két munkabíró parlamentre van szükség, melyek kölcsönösen respektálván egymás jogait igazságos munkával, törvényhozóhoz illő kötelességtudással szolgálják a közös erő növelésére a közös érdeket. Amde mit látunk? Parlamentünk gyenge, a jog, törvény és igazság kormányra eredményes munka helyett csak hangzatos jelszavakkal él s a meny nyiben arra sincs kilátás, hogy az osztrák parlament a közel jövőben visszaverje munkaképességét: a viszonyosság elve gyakorlati sulylyal nem bír, csakis papirosan van meg s teoretikus természetű. Így vált illuzóriussá főleg a gazdasági viszonyosság, a melyet Széll s az ő hűséges szellői erősek, érintetlennek hisznek.

A hatvanhetedik kiegyezésnek gazdasági szempontból három sarkalatos tétele van. Az első feltétel megkívánja, hogy Ausztria ne zsákmányoljon ki bennünket, hitelünk, pénzpiacunk ellen ne harcoljon. A második feltétel szerint szabad piacot engedünk az osztrák iparnak. A harmadik feltétel nyersterményeinknek biztosít Ausztriában szabad piacot.

Az első feltétel már rég megszűnt, a barátságos egyetértés bázisát az osztrák parlament rég feldulta, feldulta vele a gazdasági viszonyosságot is s romboló munkáját esztelen gyengeségében tovább folytatja. Mi szegény magyarok még nem tudjuk megérteni a helyzetet, saját iparunk pangását összetett kézzel nézzük s tevékenységgel s a hazai ipar pártolásával még mindig nem tudunk lendületet adni iparunknak s éppen ez által biztosítjuk a jó piacot az osztrák iparnak. Vajjon érvényesül-e a harmadik feltétel? Az őrlési eljárás hazai malomiparunk versenyképességét veszélyezteti, gabunánk, szarvasmarhánk, borunk pedig az osztrák piacnak már nem keresett különlegessége.

A kiegyezés szükséges, de a közgazdasági viszonyosság, melynek csak terheit viseljük, a mai gyenge osztrák parlamenttől teljes egészében nem várható, nem remélhető, a mennyiben már ránk nézve csak papirosan áll fenn, törvényes alapon mellőzendő, mert félt, hogy a multban folytatott gazdasági politika mellett gazdasági erőtlenségünk következik be s ez esetben a gazdasági önállósítás, az önálló vámsorompók felállítása lesz lehetetlen. Igaz ugyan, hogy az önálló vámsorompók felállítása talán egy rövid időre az ipar-cikkek drágulását eredményezné, de éppen

ez a körülmény adna munkakedvet iparosainknak, gyártelepek létesítését eredményezné, munkához juttatná a kenyéért kiáltó munkásokat; másrészt pedig éppen a vámsorompók felállítása a gabonának s egyéb nyersterményeink áremelkedését eredményezné.

A viszonyosság elvének a vámsorompók felállítása által való megszüntetése a közjogi alap, illetve a kiegyezés megszüntetését nem jelenti, nem követeli, szükséges s nem teszi már a viszonyosság fogalmánál fogva sem Jóság, szükséges és méltányos, mert a legutóbbi harmincz év alatt éppen a helytelen gazdasági politika folytán míg egyrészt Ausztriának olcsó nyersterményeinkkel s az osztrák ipar pártolásával kenyéradói voltunk, addig magunkat raboltuk meg már-már a betevő falattól s hanyat-homlok mentünk lefelé a nyomorúság lejtőjén.

A parlamenti ellenzéknek tehát e téren karöltve kell munkálkodni, nem kérni, hanem törvényes formák között követelni kell e kérdés rendszeres tárgyalását s a tárgynak napirendre tüzését.

Szöllészeti előadás.

A gazdasági egyesület felszólításából a műri járás mezőgazdasági bizottsága felkérte Szilárd Gyulát, a csákvári földműves iskola igazgatóját, hogy a szöllészeti tárgyról tartson népszerű előadást. A napokban nagyszámú szőlőgazda előtt rendkívül tanulságos előadás tartott, melyet végig a legnagyobb érdeklődéssel hallgattak a jelenlévők. Az előadás egyes részleteit a következőkben ismertetjük. A szénkénevezésnél különös figyelembe ajánlotta az adagolás ellenőrzésének pontosan teljesítését. Ettől függ az egész szénkénevezés hatása, az üres és a megtelt gép lemerése; vagyis folytonos próbamerlegelés által és a tőkék számából egész pontossággal meg lehet határozni a kilóvet mennyiséget tükénkint. Iparkodjunk a 24 grm adagot lehető legnagyobb pontossággal betartani! E szempontból is ajánlja az 1 mtr sor- és tőke távolság betartását. A szénkénevezés helyes keresztülvitelére nézve általános szabályul tekintendő, hogy akkor szénkénevezünk, ha arra a talaj kellő légjárhatósággal bír. A tavaszi szénkénevezés pár héttel hátraveti a szőlő kifakadását és így ez csak kivételes esetben lesz ajánlatos. A nyári szénkénevezés, mikor a szőlő szeme „sörétesedik”, igen hathatós, mert a filloxera rüplő alakja, mely még akkor buvik elő, rendszerint elpusztul; fiatal ültetéseknél azonban korilendő, mert ártalmas a fejlődésben levő zseme növényzetnek. Leggyakrabban helyén való az őzi szénkénevezés, mely mindjárt a szűretelés után, de a nagyobb esőzések előtt multhatatlannal eszközöndő; kötöttebb földben közepes esőzések után már a szénkénevezés nem terjednek el kellőleg és így a munka nem tökéletes.

Felolvasó különösen figyelmezteti a gazdákat a harmatgyökerek elszedésére, melynek gyérítő eljárásánál annyival is inkább fontos

— **Bögömetés.** A secessió-bál az elitemulatságoknak volt erősen farsangi színezetű koronája s bár kávé mellett a nénikék is aprenziót emlegetnek s túlfinomnak tartják a rendezőt, mégis azt kell mondanunk, hogy fényes volt, jól sikerült. Ott nagyuri erszények nyitottak meg, a „Fehér Bárány” vendéglőben kis emberek engedtek szabad folyást a farsangi jókedvnek s ha mégis ur is tévedt oda, gúny út az ajakán s élez élcze halmozódott, mert hiába a szegény leány csak „szobaczcizus”-nak jó s ha meg is kérdik egy-kettőtől: „Nagysád, hol méltóztatik szolgálni?”, itélet van a kérdésben s nem felemelő itélet. A bögömetés alkalmával zsufelőg megelt a báterem s bár a gyászbeszédet szintársultunk komikus, *Tisztai Miksa* sok humorral adta elő, művészi tekintélyét e szereplése aligha növelte. Tizenegy óraker megszólalt a templom harangja, intette a ker. hívőket a nagy Mementó-ra s e helyen süket fülekre talált. Diszbe öltözött rendőrök ügyeltek a rendre s a lelkiismeret törvényére senki sem. Kenyerért eseng a nép! Krisztusát, hitét adjátok vissza ti földi hatalmasok s adtok vele kenyeret is.

— **Tanítónőválasztás.** A ma d. u. 3 óraker Alaghy Dezső isk. elnök elnöklété mellett tartott iskolaszéki ülésen *Farkas Margit* helyére kézimunka tanítónőnek öv. Mihájlóvits Ignáczné választott meg.

— **Milyen pénzt kell elfogadni.** A rendeletek hatalmas tömkelegében figyelemreméltó az a secessió-fajta, mely a pénzelfogadási módokat szabályozza. Elég sajnós, hogy még most is olyan pénzeink vannak, a melyeknek elfogadására ilyen szűk világban is rendület szükséges. E szerint a pénztételek 5 és 1 koronásokat korlátlan mennyiségben, az 1—2—10 és 20 filléreseket 10 koronáig tartoznak elfogadni. Magánosok 6 koronást 250 koronáig, 1 koronást 50 koronáig, 10 és 20 fillérest 10 koronáig s végül 1 és 2 fillérest 1 korona összeg erejéig kötelesek elfogadni.

— **Jönnek a jezsuiták.** A zsidó lapok azt írják, hogy Franciaországban az új egyesületi törvény miatt kénytelenek a jezsuiták kiköltözni. Karinthiában egy sok tagból álló konvent van készülőben. Ausztriában jó helyen lesznek, írják a zsidók, arra azonban majd ügyelünk, hogy el ne jöjjenek hozzánk. Persze a jezsuiták-tól félnek, mert katolikus szerzetesek, hanem bezzeg tárt karokkal várták a galicziai zsidókat s nem félnek tőlük, noha még mindig raj számra szöknék át a határon, hogy aztán, mint az élősdiék, kiszívják a magyarok véréit. Ezek elől talán jó volna elzárni a határt?! Nesze neked szegény magyar nép, zsidók ügyelnek már arra, hogy kath. pap be ne tegye a lábát Mária országába.

— **Ki a legény a csárdában!** Nagy József baracska születésű, jelenlegi budapesti lakosnak nagy sora volt tegnap városunkban, törvénybe volt czítálva s meg is jelent a maga egyszerű parádéjában. Mivel pedig az ügy nagyon jól ütött ki, hát örmében tovább tartotta szájánál az üveget, mint kellett volna s ez meg is tette a hatását. Pityókos fővel a kálozi-téle vendéglő ivószobájába ment s eleinte falatozás közben csendesen ivott a saját egészségére, de hogy aztán jó kedve kerekedett, hangos mámorában a bicsakját kezdte emelgetni s kiméletlenül igérgette a vendégeknek a leszarást. A rend öre azonban nyakon csipte s az utcára küllebbezte a hadonázó kocsist, majd mikor ott sem fért meg a bőrben, a városi dputyi néma falai közé kísérte. Ma reggelre kialudta magát s megbánván bűneit egy kis büntetésépen leszurkolása után elutazott Budapestre.

— **Farkasok.** Kérjük m. t. olvasóinkat, ne méltóztassanak kacsára, — hirlapi kacsára — gondolni, hanem sziveskedjenek ez esetben elhinni, hogy valóságos, eleven farkasokról van szó s ha szavainknak, illetőleg a tanuknak, a kikkel megtörtént, hisznek, ne fessenek képzelmiük elé elárvult csizmákat, a melyből a fenevadak az embert kirágták, ne is gondoljanak kétségbeesett cigányokra, a kik borzasztó félelmükben az utzáli fészükre másztak fel s fngáikat vaczogtatva onnan muzsikáltak 4él éjjelen keresztül s a szivet és fület rázó czin-czogással visszatartották az éhes ordásokat a lesóványodott cigánypecsenye fellakmározásától, — mindezekre ne tessék ezuttal gondolni, hanem higgyék el nekünk egészen komolyan, hogy a közelmúlt nagy hidegjei lekergették a farkasokat a Kárpátok rengetegeiből egészen Fejérmegye sik rónáira, nem kis rémületére a sárosi jegyzőnek és mindazoknak, a kik az ő becses személyiségét a jelen és jövőendő boldogítására még sokáig látni óhajtják. Ugy történt kérem, hogy Heiszler Béla, sárosi jegyző segédjével és még egy társával vadászni indult, szinte mesébe illik az ő pechjük, hogy midőn minden lövésüket elpuffogtatva kocsijukon hazafelé indultak, egyszerre három hatalmas farkast láttak a koci és lovak körül elalogni. A ki Heiszler urat, Sárosd sulyosérdemi jegyzőjét ismeri, elképzeli, hogy mekkora volt az ő rémülete, mikor elgondolta, hogy gyengéd, jobb sorsra hivatott természet az éhes farkasok éles fogaik között fogják ropogatni. Istennek ajánlották lelküket és kereszteteket hányva a nézték kitágult szemekkel az iszonyatos állatok zöld karikákat hányó szemeit. A lovak ágaskodtak és horkoltak, majd megvadulva vésznel szilajabban vágattak el, s farkasok — úgy látszik — nam nagyon éheztek még rá a kövér pecsenyére, vagy talán a közszendháborítás sulyos felelőssége indította őket rá, de nem vették üzöbe a megretent vadászokat. Ez a sár-kereszturi hátárban történt, másnap a szent-ágotai lakosok közül is töben látták a szokatlan vendégeket, majd egy vadásztársaság kerekedett fel, hogy üldözöbe vegye a bundás ragadozókat. Az üldözők élén Eszterházy László gróf állott, ki hátrahagyott nyomokból a szakértőkkel együtt minden kétséget kizárólag megállapította, hogy a sárosi jegyző urnak valódi farkasokkal volt szerencséje, majdnem szerencsétlensége találkozni. Lapunk szerkesztősege táviratilag fejezte ki szerencse és üdvkivánatait az életnek megmentett derék jegyző megszabadulása alkalmával.

— **Az egyévi önkéntesi év elhalasztása.** A honvédelmi miniszter megengedte, hogy azok az egyévi önkéntesek, a kik tanulmányaikat a budapesti keres. akademián mint *rendes* hallgatók folytatják, a tényleges szolgálat megkezdését a véderőtörvény utasítása értelmében elhalaszthassák.

— **A tisztviselők előlege és hagyatéka.** Az elhunyt törvényhatósági tisztviselők jogosan felvett illetményei tárgyában nevezetes döntése van a közigazgatási bíróságnak. Egyik vármegye törvényhatósági bizottságának határozatával szemben kimondotta nemrég a közigazgatási bíróság, hogy az előleges részletekben kiszolgáltató s a törvényhatósági tisztviselők által felvett fizetés és lakbérilletmény az illető tisztviselő hagyatékából vagy pedig jogutódjától vissza nem követelhető, mert ezt semmiféle törvény el nem rendel. Annál kevésbé vonható be az elhalt tisztviselőnek a meg nem szolgált időre járó illetményrészlete, valamint a sze-

mélyes tartozását képező fizetéselőleg a fennálló rendeletek s jogszokás alapján az elhunyt ne-jét, gyermekeit vagy szüleit megillető temetési negyedből, mert ez a temetési negyed nem az elhunyt hátrahagyott vagyonra, a melyből tartozása behajtható lenne, hanem a hátrahagyott jogosított családtagoknak a köteles gyógyítási, ápolási és temetési költségek megtérítéséül kiszolgáltató illetmény.

— **Az utca szemete.** Megszoktuk már városunkban, hogy poros idő esetén a legnépesebb utcákat fényes nappal seperjék, télen azonban vagy egyáltalán nedves időjárás esetén az utcák tisztogatását jobb időkre hagyják. Most, hogy egy kis hó esett, ugyancsak szépen néznek ki belvárosi utcáink, persze a külvárosiakat nem is említjük. Talán nem ártana az illetékes hatóságnak erre is gondolni?!

— **Székesfejérvári Friss Ujság.** Most indult meg csak néhány napja, már is baja esett. A hatóságnál ugyanis a laptulajdonos bejelentette, hogy a lapot a Kaufman-féle nyomdában nyomják, pedig mint kitudódott, a lap fűrésze Budapestről kerül városunkba, a helyi jellegű mellékletet pedig a Kaufman féle nyomdában szedik, Eislernál pedig nyomják. *Huvarnek* József polgármester, a mennyiben a bejelentési adatokat a valósággal ellenkezőnek találta, a belügyminiszteriumnál feljelentést tett. A lap tartalmáról nem nyilatkozunk, bírálat tárgya nem lehet s ezt annál kevésbé szándékunk tenni, mivel az eddigi felelős szerkesztő már néhány nap mulva megváltik a laptól.

— **Festő és mecenás.** A „Gazetta di Venezia” a következő humoros levélváltást közli, amely nagyon jellemző ami kedves kortársaink bizonyos szeretetreméltó neveltelenségeire. *Dall’Oca Bianca* veronai festő a történetke hőse. A művész egy trieszti mecenásztól az alábbi levelet kapta.

Tisztelt Uram!

Nagy szíveségre kérem és remélem, hogy őszinteséget nem veszi rossz néven. Festett képeslevelezőlapokat gyűjtök és nagyon megtisztelne, ha egy saját festésű képeslevelezőlapot küldene. Mindenesetre ez lesz gyűjteményem legbecesebb darabja, különösen, ha azt mondhatom, hogy ön az elsők közt volt, aki ilyen módon kiűntetett. Abban a reménységben, hogy nem sokára megkapom az óhajtott levelezőlapot, előre is köszönetet mond stb. stb.

Erre a festő a „következőképen válaszolt:

Tisztelt Uram!

Nagy szíveségre kérem és remélem, hogy őszinteséget nem veszi rossz néven. Ezer frankos bankjegyeket gyűjtök és nagyon megtisztelne, ha egy olyat küldene. Mindenesetre ez le z gyűjteményem legbecesebb ezer frankos bankjegye. Különösen, ha azt mondhatom, hogy ön az elsők közt volt, aki ilyen módon kiűntetett. Abban a reménységben, hogy nem sokára megkapom az óhajtott ezer frankos bankjegyet előre is köszönetet mond stb. stb.

Arról hallgat a krónika, hogy a kívánt példányok gazdagították-e a kérdésben levő gyűjteményeket.

Gyűjtsünk BÉLYEGEKET!! HASZNÁLT

bármely országból való és bármely nemű, még ha egészen közönséges is. A cél: szegény gyermekeknek papokká való nevelése. Jutalmul emléktárgyakat adok, rózsafüzéret, sz. Antal prágai Jézus képeket. A küldeményeket és esetleges kérdézködésetek méltóztassék **Bregenzbe Voralberg Bureau, Bstlehem** intézni.

